

Vaste Kamercommissie voor Volksgezondheid, Welzijn en Sport
Vaste Kamercommissie voor Justitie & Veiligheid

Den Haag, 23 juni 2023

Betreft: Hervormingsagenda Jeugd

Geachte leden van de vaste Kamercommissies VWS en J&V,

UNICEF Nederland is opgelucht dat er een breed gedragen Hervormingsagenda is en we waarderen de inzet van alle betrokkenen. Als hoeder van het VN-Kinderrechtenverdrag zijn we echter bezorgd dat het belang van het kind nog onvoldoende voorop staat. In deze brief geven wij een aantal suggesties om de verplichtingen vanuit het VN-Kinderrechtenverdrag beter te borgen in de uitvoering van de Hervormingsagenda, zodat uiteindelijk de belangen van kinderen voorop staan.

- **Een prominente plek voor het VN-Kinderrechtenverdrag:** het VN-Kinderrechtenverdrag wordt in de Hervormingsagenda alleen genoemd in een voetnoot. Niet als uitgangspunt van het beleid, maar als iets 'waarnaar gekeken is'. Het VN-Kinderrechtenverdrag is geratificeerd door de Nederlandse overheid, die daarmee een internationaalrechtelijke verplichting heeft om het Verdrag te implementeren in haar eigen beleid. Het Kinderrechtenverdrag beslaat alle fases en situaties van het leven van kinderen. Het geeft kinderen het recht op een goede ontwikkeling en het zwaar laten meewegen van hun belangen in de besluitvorming. Het zou dan ook een principiële startpunt moeten zijn van al het beleid dat kinderen raakt, dus ook van het jeugdzorgbeleid. We dringen erop aan om het Kinderrechtenverdrag uitgangspunt te maken bij de uitvoering van de Hervormingsagenda, zodat gewaarborgd wordt dat de belangen van kinderen worden vastgesteld en inzichtelijk worden meegewogen.
- **Duidelijke betrokkenheid jongeren:** we zijn verheugd dat er jongeren betrokken zijn geweest bij het opstellen van de Hervormingsagenda. De voortgangsbrief Jeugd van 20 juni jl. geeft aan dat NJR honderden jongeren naar hun mening vraagt voor de uitvoering van de Hervormingsagenda. Daarnaast geeft de Hervormingsagenda, paragraaf 4.2. een aanzet over de betrokkenheid van kinderen en jongeren. UNICEF roept ertoe op dat hier zowel voldoende ervaringsdeskundige jongeren bij betrokken worden als voldoende leeftijdscategorieën. En dat kinderen en jongeren ook gefaciliteerd worden om mee te doen aan onder andere de landelijke overleggen. Het zou dan ook goed zijn om in de verdere uitwerking van het beleid duidelijk te beschrijven *wat* de invloed van de jongere is, *hoe* zij worden meegenomen en dat hier ook duidelijk *tijd en ruimte (budget)* voor komt.
- **Eerst een visie:** UNICEF Nederland mist in de Hervormingsagenda een ambitie en visie waarbij de belangen en de ontwikkeling van kinderen voorop staan. In plaats daarvan zien we dat in bijna elke alinea of opgave die over een visie of een keuze gaat, wordt gestart of afgesloten met een vraag over de houdbaarheid of financiering van de jeugdzorg. Zelfs het wenkend perspectief sluit daarmee af. Dit zou het andersom moeten zijn: eerst een visie – gebaseerd op de internationaalrechtelijke verplichtingen voortvloeiend uit de ondertekening van het VN Kinderrechtenverdrag- en dan bezien hoe deze financieel kan worden gedragen. We roepen ertoe op dat dit alsnog gebeurt bij de uitwerking van de agenda.

- **Risico van impasse 2026:** op de begroting van VWS is Jeugd de kleinste post. Bezuinigingen op de jeugdzorg zijn nu doorgeschoven naar een adviesmoment van de deskundigencommissie in 2026. Hiermee wordt een enorm risico genomen dat er in 2026 een nieuwe impasse ontstaat. Waarbij tussendoor Tweede Kamerverkiezingen worden gehouden. Daarnaast zullen gemeenten vermoedelijk nu al voorsorteren op een bezuiniging die voor 2026 in het verschiet ligt. Op welke manier zijn de belangen van kinderen meegenomen bij het doorschuiven van deze bezuinigingen? En hoe worden mogelijke negatieve gevolgen voor kinderen hierbij beperkt?
- **Verduidelijking onderbouwing:** in de Hervormingsagenda worden trends, ontwikkelingen en oorzaken van knelpunten binnen en buiten de jeugdzorg benoemd. Als UNICEF herkennen we deze zorgen, oorzaken en dwarsverbanden. Hier kan aan toegevoegd worden dat kinderen en jongeren in de maatschappij en in de politiek onvoldoende serieus worden genomen. Tegelijkertijd missen we op sommige punten een duidelijke bronvermelding. Zo komt in gesprekken die wij voeren naar voren dat hogere-inkomens-gezinnen meer gebruik zijn gaan maken van jeugdzorg, terwijl uit de cijfers van [CBS](#) blijkt dat er meer jeugdhulp is in huishoudens met lage inkomens. Het een hoeft het ander niet uit te sluiten en we willen de uitvoering niet vertragen, maar we benadrukken dat het goed zou zijn als lacunes in kennis worden erkend en benoemd en mogelijke aannames worden onderbouwd.
- **Tijd voor reflectie:** de vele belangen die spelen binnen de jeugdzorg maakt dat de belangen van kinderen en jongeren niet altijd voorop staan. Het is goed om momenten voor reflectie in te bouwen in de hervorming van de jeugdzorg waar zonder de waan van de dag en financiële belangen nagedacht kan worden over de toekomst. Er kan dan gereflecteerd worden op wat er nu in gang wordt gezet, wat er zou moeten gebeuren, wat er in het verleden is geprobeerd en wat de onderliggende aannames en (goede) bedoelingen of onderbouwde standpunten zijn. We roepen op om duidelijke reflectiemomenten in te bouwen anders dan bestuurlijke overleggen.
- **Duidelijke samenhang domeinen:** we vragen ons af of de samenhang van verschillende domeinen echt op gang is gekomen en lezen deze zorg ook terug in de *positions papers* van diverse partijen ten behoeve van de hoorzitting van 19 juni jl.. Om een concreet voorbeeld te noemen: Wordt het bestuurlijk kader in de vorm van een convenant 'stevige lokale teams' (p. 20 Hervormingsagenda) ook ondertekend door J&V, nu lokale teams in het Toekomstscenario van J&V ook een belangrijke rol spelen? Wij zouden graag zien dat de samenhang tussen verschillende domeinen en ministeries duidelijker, intensiever en concreter naar voren komt.
- **Vragen over beperken reikwijdte:** UNICEF Nederland leest niet of nauwelijks het belang van het kind terug en hoe dit is meegewogen in de beslissing om de reikwijdte af te bakenen. Daarom stellen we hieronder een aantal vragen om te zorgen dat het belang van het kind uitdrukkelijk mee wordt genomen in het vervolg.
 - Wat is het belang van het kind in de beslissing om de reikwijdte af te bakenen? En hoe wordt het belang van het kind bepaald en meegewogen in de uiteindelijke afbakening? Wordt hier voldoende rekening gehouden met de verschillende levensfasen en ontwikkelende vermogens van kinderen?
 - Wat gebeurt er om te voorkomen dat kinderen tussen wal en schip raken?
 - Is er voldoende rekening gehouden met het feit dat juist bij kinderen en jongeren die gebruik maken van jeugdzorg een maatschappelijk en sociaal vangnet vaak ontbreekt?
 - Voordat deze afbakening er is, zullen het Rijk en gemeenten in kaart brengen wat de mogelijkheden tot afbakening in de huidige situatie zijn (par 2.1.4.). Hoe worden de belangen van kinderen in dat proces meegenomen?

- **Vragen over versterken pedagogische basis:** elk kind heeft recht op een stevige basis, het Kinderrechtenverdrag geeft hier duidelijke minimumstandaarden voor. We ondersteunen van harte dat er ruimte voor verbetering is bij de pedagogische basis. Het doel daarbij moet niet zijn om de vraag naar jeugdzorg te verlagen, maar om te zorgen dat kinderen en jongeren zich goed kunnen ontwikkelen en serieus worden genomen in elke levensfase die zij doormaken. Hieronder volgen een aantal vragen:
 - In de Hervormingsagenda wordt gewezen op het versterken van de pedagogische basis, waarvoor NJi een handreiking heeft gemaakt en in 2024 een wetsvoorstel over komt. Loopt dat gelijk op met de vooruitlopende afbakening die het Rijk en de gemeenten in kaart zullen brengen? In hoeverre kunnen problemen die nu door jeugdzorg professionals lijken te worden opgepakt weer worden teruggelegd in de samenleving?
 - Een gemeente is niet gehouden om jeugdzorg te financieren dat geen onderdeel uitmaakt van het gecontracteerd aanbod (p. 32). Zij lijken alleen keuzes transparant te hoeven maken die boven de verplichting uit de wet gaan en niet als zij onder deze verplichting blijven (par. 2.1.4.). In hoeverre is het in het belang van het kind dat het aanbod en niet de vraag bepalend is welke hulp een kind of jongeren ontvangt?

- **Waarborg voor kwaliteit jeugdhulpaanbieders:** de Hervormingsagenda benoemt dat het Rijk en aanbieders gemeenten gaan 'helpen' om 'te sturen' op een rechtmatige uitvoering door aanbieders (p.49 onder d.). Om zo onder andere zorgverlening met een te lage kwaliteit terug te dringen. Daarnaast worden in Hervormingsagenda een wetswijziging aangekondigd rondom niet integer gedrag, maatregelen benoemd om de kwaliteit van professionals te verbeteren en voorwaarden gesteld voor uitkering van winsten. Artikel 3.2 van het VN-Kinderrechtenverdrag geeft duidelijk weer dat voorzieningen van goede kwaliteit moeten zijn met voldoende personeel. Geven de aangekondigde wijzigingen voldoende prominente aandacht en waarborgen voor een goede kwaliteit van jeugdhulpaanbieders? Kunnen het Rijk, gemeente en jeugdhulpaanbieders hier ook op worden aangesproken? Heeft de inspectie voldoende menskracht om toezicht te houden, en is hierin een eerlijke verdeling tussen het aantal inspecteurs voor jeugdzorgaanbieders en het aantal inspecteurs voor zorg in verpleeghuizen?

Tot slot

We betreuren het dat het proces rond de Hervormingsagenda lang heeft geduurd. Het politiek complexe proces en de traagheid heeft het vertrouwen en ontwikkeling van Hervormingsagenda geen goed gedaan. Toch zijn wij als UNICEF Nederland verheugd dat er nu een basis ligt. Bij de uitwerking hiervan zullen we constructief blijven meekijken of de rechten en belangen van kinderen steeds centraal staan zoals het VN-Kinderrechtenverdrag aan Nederland verplicht.

Veel dank voor uw aandacht en het overwegen van deze punten bij de voorbereiding van het debat.

Voor vragen kunt u contact opnemen met Esther Polhuijs epolhuijs@unicef.nl 06 43 16 77 77.

Met vriendelijke groet,

Suzanne Laszlo
Directeur UNICEF Nederland